

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
ВСЕУКРАЇНЬСЬКА СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ
ОБ'ЄДНАНЬ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУВГП»
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

НОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР З ОГЛЯДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
ВСЕУКРАЇНСЬКА СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ
ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУВГП»
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

НОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР З ОГЛЯДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю

*Перелік наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки у 2022 році
(Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства
освіти і науки України від 06.09.2021 р. №22.1/10-2018)*

*Рівне-Чернівці
16.03.2023*

Науково-практична конференція з міжнародною участю проводиться в межах Всеукраїнської наради голів обласних методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі відповідно до Листа Міністерства освіти і науки України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 06.09.2021 р. №22.1/10-2018.

Рекомендовано методичною радою Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський технічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування» (протокол №3 від 25.05.2023).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Юрій САФОНОВ – заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», доктор економічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, заслужений діяч науки і техніки.

Микола ХОМЕНКО – заступник директора ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти», кандидат педагогічних наук.

Тетяна АНТОНЮК – голова Всеукраїнської спілки обласних (міських) методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі, заслужений працівник освіти України, викладач-методист Чернівецького індустріального фахового коледжу.

Іван ХОМ'ЯК – доктор педагогічних наук, професор катедри української мови та літератури Національного університету «Острозька академія», академік Академії наук вищої школи України.

Олена КУЛЬБАБСЬКА – доктор філологічних наук, професор катедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Олена МАЛЕНКО – доктор філологічних наук, професор, завідувач катедри українознавства і лінгводидактики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Олена ЗЕЛІНСЬКА – голова ОМО викладачів української мови та літератури закладів фахової передвищої освіти Рівненської області, викладач-методист ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП».

Алла КАБАНЕНКО – викладач-методист ВСП «Київський фаховий коледж комп'ютерних технологій та економіки Національного авіаційного університету».

Новий науково-освітній простір з огляду підвищення якості підготовки фахівців у закладах вищої та фахової передвищої освіти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Рівне – Чернівці, 16 березня 2023 р. 302 с.).

Збірник містить тези учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, запланованої в межах Всеукраїнської наради голів обласних методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі, що відбулася 16 березня 2023 р. на базі Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський технічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування».

Збірник розрахований на вчених, викладачів, здобувачів вищої освіти й широкий читачський загал.

Автори несуть повну відповідальність за достовірність викладу матеріалів тез.

поталанить подолати окреслені вище суперечності.

Список використаних джерел:

1. Адорно Т.В. Негативная диалектика. Москва: Научный мир, 2003. 374 с.
2. Жадан С. Толстой із Достоевським зазнали нищівної поразки. URL: <https://times.kharkiv.ua/2022/03/06/tolstoj-iz-dostoyevskim-zaznali-nishhivnoyi-porazki-zhadan/> (Дата звернення 07.03.2022).
3. Ківа І. так десь поміж ребрами раптом з'являється вістря... URL: <https://www.facebook.com/iya.kiva> (Дата звернення 28.10.2022).
4. Кригель М. «Тут “убий” – про виживання. Про тваринне. Про люте, про оголене». Армійські історії письменника, солдата і «кінченого естета»
Артема Чеха. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/11/1/7374336/> (Дата звернення 03.11.2022).

Олена КУЛЬБАБСЬКА,

доктор філологічних наук,

професор катедри сучасної української мови

Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича,

o.kulbabska@chnu.edu.ua

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРАНТІВ-ФІЛОЛОГІВ: ЛИШЕ ЗАСІБ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ УСПІШНОСТІ?

Анотація. У науковій студії актуалізовано проблему оцінювання знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтирів студентів-філологів в умовах різноформатності освітнього процесу, зміну й динаміку якого спричинюють швидкоплинні реалії сьогодення. Узагальнено таксономію підходів до встановлення рівня загальних і професійних компетентностей здобувачів вищої освіти (традиційний, інтерактивний, студентоцентрикований). Апробовано досвід оцінювання магістрантів під час складання іспиту з обов'язкової освітньої компоненти «Методика викладання української мови в ЗВО» в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

Ключові слова: вища освіта, контроль і оцінювання, освітні філософії, компетентнісний підхід, інновації, інструмент навчання студентів, моделювання навчальних ситуацій, самооцінювання та самовдосконалення.

Сучасне постіндустріальне суспільство потребує підготовки фахівців гуманітарної галузі знань, здатних «розв'язувати складні задачі

і проблеми у сфері лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій, оцінювання письмових та усних текстів різних жанрів і стилів, організацію успішної комунікації різними мовами» [2]. І лише той заклад вищої освіти є гарантом нової конкурентноздатної освіти й навчання, який може стратегічно прогнозувати результати своєї діяльності та моделювати навчально-виховний процес на основі досягнень сучасної педагогічної думки, спрямованій на успіх і постійне самовдосконалення всіх його учасників.

Однією із сучасних проблем, що її актуалізувала всесвітня пандемія та російське вторгнення в Україну, є оновлення процедури оцінювання знань, умінь і навичок студентів, їхніх здібностей, особистісних і комунікативних якостей, зокрема під час дистанційної форми навчання. Якщо в ХХ ст. під час контрольних заходів домінував викладач як єдиний суб'єкт оцінювання діяльності студентів і результатів запам'ятовування ними інформації, то в контексті нового педагогічного мислення та впровадження суб'єкт-суб'єктного формату відносин між учасниками навчального процесу передовсім здобувачі вищої освіти мають оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати й утілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення [Там само, с. 8].

У вітчизняній педагогіці узагальнено різні освітні філософії та підходи до оцінювання [3, с. 12–18], з-поміж яких виокремлено: *традиційний* (викладач вимірює знання студентів наприкінці вивчення тем, модулів, усієї навчальної дисципліни); *інтерактивний* (викладач здійснює оцінювання впродовж усього процесу вивчення навчальної дисципліни, а не фокусує увагу лише на прикінцевій сумі балів чи кількох способах оцінювання; паралельно студент / студентка можуть фіксувати власний прогрес у ході опанування бажаними знаннями й уміннями, а також спостерігати за досягненнями їхніх однокурсників); *студентоцентрований* (процес оцінювання відбувається на паритетній основі між викладачем і студентами, коли на початку вивчення базової чи вибіркової дисципліни, проходження педагогічної та асистентської практик, захисту дипломної роботи узгоджено: які навчальні результати будуть оцінювати; які методи оцінювання використовуватимуть, коли відбуватиметься процес оцінювання тощо).

У новій освітній парадигмі основними завданнями оцінювання є: 1) заохотити студентів, а не знеохотити; 2) порівняння об'єктивного рівня досягнутих компетентностей із програмовими результатами навчання (ПРН), відображеними в освітньо-професійній програмі (ОПП); 3) надання допомоги студентам в ухваленні рішень щодо

подальшої освітньої траєкторії в межах навчального курсу («Що я не зрозумів / зрозуміла?», «Які навички потребують удосконалення?», «Які дії допоможуть успішно засвоїти навчальну дисципліну?»); 4) інвентаризація методів викладання та перегляд змісту освітньо-професійної програми (у т.ч. і за результатами обговорення зі стейкхолдерами).

Отже, «зміна філософії контролю та оцінювання – з репродуктивної до компетентнісної – виформовує у свідомості студентів життєві цілі, забезпечує вибір індивідуальних уподобань, поглиблює рівень активності їхніх психічних функцій – інтелекту (IQ, EQ, AQ), волі, здібностей, ціннісних орієнтацій тощо» [2, с. 321].

Результати щорічного анонімного опитування «Викладач очима студентів» в ЧНУ оприявнили такі факти: під час онлайн-іспиту можна майстерно імітувати напружену інтелектуальну роботу, насправді ж користуватися різними застосунками (навіть із увімкненою камерою); запозичувати з інтернету інформацію для відповідей на питання білета; залучати до складання екзамену сторонніх осіб; копіювати завдання і поширювати серед однокурсників в чатах груп тощо. Постає проблема, у який спосіб здійснити контроль і діагностику вмінь та навичок без порушення їх принципів? На нашу думку, під час онлайн-іспиту, напр., з «Методики викладання української мови у ЗВО» треба відмовитися від практики теоретичного письмового опитування, обираючи *інтерактивні методи*, як-от:

Завдання 1. Метод ситуативного моделювання. Уявіть, що Ви молодий викладач, який за індивідуальним навантаженням читатиме лекції з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфографія. Орфоепія. Графіка» для студентів-першокурсників бакалаврського рівня вищої освіти. Уже першого вересня Ви маєте за розкладом вступну лекцію на тему «Предмет і завдання фонетики. Зв'язок фонетики з іншими дисциплінами». Підготуйте план теоретичного викладу матеріалу, доберіть епіграф, запропонуйте різні варіанти початку лекції, але з обов'язковим обґрунтуванням цінності тих знань, що їх студенти набудуть у процесі слухання блоку лекцій.

Завдання 2. Прочитайте мінітекст. Чи поділяєте ви думку Олександра Біляєва? Обґрунтуйте потребу балансу між методичною традицією, інноваційними технологіями та індивідуальною творчістю вчителя / викладача української мови в епоху цифрових технологій. Увіразніть власні міркування переконливими аргументами, влучними прикладами. Під час рефлексії та обміну досвідом застосуйте інноваційний *метод SWOT-аналізу*.

«Той, хто нігілістично ставиться до методики, зневажає її та у

власній практиці схильний покладатися в основному на «свою» методику, не росте як педагог, нерідко вдається до методичного прожектерства, застосовуючи надумані, не апробовані в школах форми і методи проведення занять, тому стикається із значними труднощами в раціональній організації навчання. І навпаки, належна мовна і методична підготовка, а також успадковані або набуті педагогічні здібності вчителя є запорукою його плідної праці з учнями».

Завдання 3. Ознайомтеся з різновидами та алгоритмом реалізації контент-методів навчання української мови. Поміркуйте, на яких навчальних заняттях доцільно застосовувати такий метод. Використовуючи інтернет-джерела, підручникову літературу, словники лінгвістичних термінів і глосарії зреалізуйте за наведеною схемою **контент-аналіз** поняття «словосполучення».

Завдання 4. Ознайомтеся з основними твердженнями, що декларують значення **кейс-методу** у виформуванні професійної компетентності майбутніх фахівців-мовників: 1. Розвиток навичок аналізу, синтезу, критичного мислення в реальних професійних ситуаціях. 2. Зв'язок теорії з практикою. 3. Виявлення й аналіз успішних і хибних прикладів викладацьких рішень. 4. Формування поваги й коректного ставлення до альтернативних думок. 5. Розвиток умінь віднаходити компроміс. 6. Удосконалення фахової мовнокомунікативної компетентності.

➤ Уявіть себе в ролі викладача освітньої компоненти «Сучасна українська мова» та запропонуйте студентам-філологам 5 проблемних психолого-педагогічних ситуацій, які можуть постати під час практичних занять, сформулюйте алгоритм їх розв'язання кейс-методом та подайте коментар щодо складних випадків інтерпретації мовного матеріалу.

Отже, проблема діагностики знань і вмінь студентів, вибору методів і засобів оцінювання в реаліях сьогодення потребує широкого обговорення серед учасників освітнього процесу в ЗВО.

Список використаних джерел:

1. Кульбабська О. В., Шатілова Н. О. Крок у професію. Методика навчання української мови у вищій школі : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 384 с.

2. Стандарт вищої освіти України за спец. 035 Філологія для другого (магістерського) рівня вищої освіти [Наказ № 871 МОНУ від 20.06.2019]. Київ : МОНУ, 2019. С. 6–7. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-magistr.pdf>

3. Щербак О. І., Софій Н. З., Бович Б. Ю. Теорія і практика

оцінювання навчальних досягнень : навч.-метод. посіб. / за наук. ред. О. І. Щербак. Івано-Франківськ, «Лілея-НВ». 2014. 136 с.

Ніна ДАНИЛЮК,

доктор філологічних наук, професор катедри української мови
Волинського національного університету ім. Лесі Українки,
danyluk@vnu.edu.ua

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДНИКА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Анотація. У тезах розглянуто основні вимоги до вербального та невербального усного мовлення в професійному спілкуванні.

Ключові слова: усне професійне мовлення, культура мовлення, норми літературної мови, техніка мовлення, мовний етикет.

У кінці ХХ – на початку ХХІ ст. із розширенням ділових контактів у незалежній Україні значно зросли вимоги до усного професійного спілкування, що зумовлює актуальність нашого матеріалу. Високий рівень культури усного мовлення свідчить про загальний рівень культури фахівця, його відповідність професіограмі, здатність виконувати складні посадові завдання. Для формування мовної культури майбутніх фахівців у закладах вищої освіти введено нормативні освітні компоненти: «Українська мова за професійним спрямуванням» (для всіх спеціальностей), «Стилістика і культура мовлення» (для філологів), а також вибірково: «Риторика», «Основи культури і техніки мовлення», «Основи публічного виступу» й ін.

Усне професійне мовлення (синонім – усне ділове мовлення; далі – УПМ) – це розмовно-літературне мовлення фахівців, які використовують його під час виконання службових обов'язків. Розрізняють такі види УПМ: а) за способом передавання інформації – безпосереднє (без спеціальних пристроїв) й опосередковане (телефонне, селекторне, з допомогою комп'ютерних програм тощо); б) за розташуванням мовців у просторі – контактне (співрозмовники знаходяться близько) і дистанційне (на відстані); в) за кількістю учасників – монологічне (виступ, промова, доповідь, лекція), діалогічне (бесіда, інтерв'ю, опитування), полілогічне (дискусія, диспут); г) за спрямуванням і ситуацією спілкування – міжособистісне (нарада, колоквиум тощо), публічне (виступ на зборах, конференції, симпозіумі та ін.). У нашій розвідці проаналізуємо загальні вимоги до названих видів УПМ. Конкретні вимоги, що враховують специфіку цих видів, потребують докладнішого опрацювання.

Дослідники фахової комунікації (С. Глущик, О. Дияк, С. Шевчук,

**НОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР
З ОГЛЯДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ
ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю (електронне видання)*

